

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษานับเป็นกระบวนการหลักในการพัฒนามนุษย์ แต่การศึกษาที่มีคุณภาพต้องเป็นการศึกษาที่สามารถพัฒนามนุษย์ให้สมบูรณ์ได้ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจควบคู่กันไปอย่างมีความสมดุล นั่นคือต้องเป็นทั้งคนเก่งและคนดีมีคุณธรรม มีจิตสำนึกที่ดีทั้งต่อตนเองและต่อส่วนรวม ดังนั้นอาจจะกล่าวได้ว่าการศึกษาเป็นกลไกหลักที่มีความสำคัญในการพัฒนาประเทศมากที่สุดที่ได้แต่ในอดีตที่ผ่านมากระบวนการจัดการศึกษาของไทยคงมีมาตรฐานที่ต่ำเนื่องจากผลผลิตทางการศึกษายังไม่สามารถตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของสังคมได้อย่างยั่งยืนและมั่นคง เด็กที่ผ่านกระบวนการจัดการศึกษาออกไปแล้วไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้อย่างที่ควรจะเป็น อีกทั้งไม่มีจิตสำนึกที่ดีพอต่อส่วนรวมและประเทศชาติมุ่งแข่งขันกันเพียงวัตถุนานอกจนหลงลืมความเป็นตนเอง ไม่เข้าใจธรรมชาติ วัฒนธรรมและความเป็นมาของตนเอง จึงทำให้มองไม่เห็นสิ่งดีที่อยู่ใกล้ตัว จึงก่อให้เกิดปัญหาความแปลกแยกของสังคมขึ้น นั่นคือเมื่อจบการศึกษาแล้วก็ไม่สามารถทำงานในชุมชนของตนเองได้ จึงจำเป็นที่จะต้องย้ายถิ่นฐานเข้าไปหางานทำในเมือง ซึ่งก็ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมามากมายทั้งสังคมชนบทขาดคนดีมีคุณภาพในการพัฒนาชุมชน แต่ในทางกลับกันสังคมเมืองก็เกิดการแก่งแย่งแข่งขันกันมากขึ้น ปัญหาความเสื่อมทรามทางสังคมก็ตามมาเป็นลูกโซ่ซึ่งสิ่งต่างๆเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่น่าวิตกกังวลเป็นอย่างมากในโลกของการแข่งขันอย่างทุกวันนี้ จากปัญหาดังกล่าวทำให้เกิดความตื่นตัวจากพ่อแม่ผู้ปกครองมากขึ้นเนื่องจากไม่พึงพอใจในการจัดการศึกษาของภาครัฐขึ้น จากอดีตที่ผ่านมาการจัดการศึกษาที่มาจากส่วนกลางแต่เพียงอย่างเดียวยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของชุมชนได้ ดังนั้นแนวทางแก้ไขในรูปแบบอย่างที่ดีควรจะเป็นนั่นก็คือการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของตนเองอย่างแท้จริง จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ได้ก่อให้เกิดแนวคิดใหม่ในการปฏิรูปการศึกษาขึ้น ซึ่งก็สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในหมวดที่ 1 มาตรา 6 8 9 และหมวดที่ 5 มาตรา 38 39 40 ที่ต้องการยกระดับการศึกษาของไทยให้มีคุณภาพเท่าเทียมกัน โดยวิธีการมุ่งกระจายอำนาจทางการบริหารและจัดการศึกษาไปยังองค์กรปกครองท้องถิ่น สถานศึกษา และชุมชนให้เป็นผู้จัดการศึกษาเอง ในรูปแบบของ

คณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ผู้นำศาสนา ตัวแทนชุมชนผู้ทรงคุณวุฒิ ศิษย์เก่า ให้ได้มีอำนาจในการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียน (อุทัย บุญประเสริฐ 2542 : 2) และระบุให้สถานศึกษา มีสภาพเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายมหาชนที่ จัดบริการสาธารณะซึ่งได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดินกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ในมาตรา 35 ดังนี้ “มาตรา 35 สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรา 35(2) เฉพาะที่เป็นโรงเรียนมีฐานะเป็นนิติบุคคล เมื่อมีการยุบเลิกสถานศึกษาตามวรรค 1 ให้ความเป็นนิติบุคคลสิ้นสุดลง” ด้วยเหตุดังกล่าวแนวทางการบริหารจึงมีความแตกต่างไปจากเดิมเนื่องจาก สถานศึกษาจะมีอิสระในการตัดสินใจทั้งทางด้านการบริหารงานวิชาการ บริหารงานงบประมาณการเงิน และบัญชี การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป และการบริหารงานชุมชนสัมพันธ์ รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนท้องถิ่น ซึ่งอยู่ภายใต้ความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาในอำนาจหน้าที่ตามกรอบของกฎหมาย อันจะก่อให้เกิดกระแส การบริหารแบบมีส่วนร่วมขึ้น ซึ่งถือเป็นแนวทางเดียวกับหลักการกระจายอำนาจทางการศึกษา และหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School - Based Management)

คำว่า School – Based Management หรือ SBM เป็นรูปแบบในการบริหารและจัดการศึกษาที่มีกรริเริ่มขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกาในช่วงทศวรรษที่ 1980 (อุทัย บุญประเสริฐ 2543: 21; อ้างอิงมาจาก Wohlstetter, 1994: 13-14) แล้วมีการเผยแพร่ไปยังประเทศอื่น ๆ เช่น แคนาดา นิวซีแลนด์ ฮองกง อิสราเอล ฯลฯ ในประเทศไทยยังไม่มีการบัญญัติศัพท์เฉพาะที่ชัดเจน ส่วนมากนิยมเรียกทับศัพท์ว่า School – Based Management หรือเรียกย่อๆว่า SBM แต่อย่างไรก็ตาม คำที่นักวิชาการหรือ บุคลากรทางการศึกษานิยมใช้มากที่สุด และตรงกับความหมายภาษาอังกฤษมากที่สุดคือคำว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งการบริหารในรูปแบบนี้จะเชื่อมโยงกับการปฏิรูปการศึกษาและ หลักการกระจายอำนาจทางการศึกษาเข้าด้วยกัน ซึ่งในอดีตนั้น ได้มีการศึกษาและผลักดันให้เกิด นโยบายที่ชัดเจนและต่อเนื่องมาโดยตลอด ปัจจุบันประเทศไทยได้นำมาใช้ตามสาระบัญญัติของ พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 จากการศึกษาพบว่า การพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้มีคุณภาพได้นั้นต้องปรับปรุงกระบวนการ และวิธีการจัดการศึกษา จากที่เคยเน้นแต่เรื่องการจัดการเรียนการสอนไปสู่การปรับปรุงและพัฒนา ระบบการบริหารโรงเรียน โดยมุ่งปรับระบบ โครงสร้างการบริหาร โรงเรียนเสียใหม่ให้มีการกระจายอำนาจการบริหาร ซึ่งหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานนั้นจะเน้น การตัดสินใจแบบมีส่วนร่วมอีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ด้วยทำให้โครงสร้างของการบริหาร จึงมีลักษณะเป็นแนวราบ มุ่งเน้นการทำงานเป็นทีม การสร้าง ความรู้ที่เป็นเอกภาพอันมาจากความแตกต่างในแนวคิดและวิธีการเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จของงาน

(รุ่ง แก้วแดง ม.ป.ป.:2) ดังนั้นสัมพันธภาพที่ดีของทุกคนที่เกี่ยวข้องจะเป็นตัวสะท้อนปฏิกริยา และเป็นตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา เพราะฉะนั้นผู้บริหารจึงจะต้องเป็น ผู้นำชุมชนสังคม โรงเรียน เพื่อการพัฒนาความเชื่อที่ถูกต้องบนพื้นฐานของนโยบาย และที่สำคัญ หลักการปฏิบัติจะต้องมีการวางแผน กระบวนการอย่างต่อเนื่องกล่าวคือต้องมีความ เป็นเอกภาพในเชิงนโยบาย แต่มีความหลากหลายทางการปฏิบัติ การบริหารต้องมีระบบการ เก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์แนวโน้ม เพื่อกำหนดทิศทางการตัดสินใจ รวมทั้งการจัดสรร ทรัพยากรอย่างถูกต้องเหมาะสม (รุ่ง แก้วแดง ม.ป.ป. : 3)

จากการศึกษาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สามารถสรุปหลักการสำคัญได้ 5 หลักการด้วยกันคือ

1. หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) เป็นการกระจายอำนาจการจัดการศึกษา จากกระทรวงและส่วนกลางไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุดด้วยความเชื่อว่า โรงเรียนจะเป็นหน่วย สำคัญในการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการศึกษาของเด็ก

2. หลักการมีส่วนร่วม (Participation or Collaboration or Involvement) เป็นการ เปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามาส่วนร่วมในการบริหาร การตัดสินใจ และ ร่วมจัดการศึกษาทั้งครู ตัวแทนผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน ตัวแทนศิษย์เก่า และตัวแทน นักเรียน การที่เปิดโอกาสให้บุคคลเหล่านี้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจะทำให้เกิด ความรู้สึกเป็นเจ้าของและมีส่วนรับผิดชอบในการจัดการศึกษามากขึ้น

3. หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน (Return Power to People) ในสมัย อดีตการจัดการศึกษาจะทำกันหลากหลาย บางแห่งก็ใช้วัด บางแห่งก็ใช้องค์กรปกครองท้องถิ่น เป็นผู้ดำเนินการ ต่อมาจึงได้มีการรวมการจัดการศึกษาไปไว้กับกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้เกิด เอกภาพ และมาตรฐานทางการศึกษา เมื่อประชากรเพิ่มขึ้นความเจริญต่างๆ รุดหน้าไปอย่าง รวดเร็ว การจัดการศึกษาโดยส่วนกลางจึงเริ่มมีข้อจำกัดมากขึ้น เกิดความล่าช้าและไม่ ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและชุมชนอย่างแท้จริงจึงต้องมีการคืนอำนาจให้กับ ท้องถิ่นและประชาชนจัดการศึกษาเองอีกครั้ง

4. หลักการบริหารตนเอง (Self – Managing) ในระบบการจัดการศึกษาโดยทั่วไป นั้นมักจะกำหนดให้โรงเรียนเป็นหน่วยปฏิบัติตามนโยบายจากส่วนกลาง โรงเรียนจึงไม่มีอำนาจ อย่างแท้จริงแต่สำหรับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานนั้น ไม่ได้เป็นการปฏิเสธเรื่อง การทำงานตามเป้าหมายและนโยบายจากส่วนกลาง หากแต่มีความเชื่อว่าวิธีการทำงานเพื่อให้ บรรลุเป้าหมายนั้นสามารถทำได้หลายวิธี การที่ส่วนกลางทำหน้าที่เพียงกำหนดนโยบาย และเป้าหมายแล้วปล่อยให้โรงเรียนมีระบบการบริหารด้วยตนเอง โรงเรียนจะมีอำนาจหน้าที่และ

ความรับผิดชอบในการดำเนินงาน ซึ่งสามารถดำเนินการได้หลายวิธีที่แตกต่างกันไปแล้วแต่บริบท สภาพความเหมาะสม ความพร้อมและสถานการณ์ของโรงเรียนนั้นๆ ผลที่ได้น่าจะมีประสิทธิภาพสูงกว่าที่ต้องทำทุกอย่างตามที่กำหนดมาจากส่วนกลาง

5. หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล (Check and Balance) ส่วนกลางมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและควบคุมมาตรฐาน โดยมีองค์กรอิสระทำหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพการบริหารและการจัดการศึกษาให้คุณภาพและมาตรฐานเป็นไปตามกำหนดตามนโยบายของชาติซึ่งจากหลักการดังกล่าวทำให้เกิดความเชื่อมั่นได้ว่าการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน จะเป็นการบริหารที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงกว่ารูปแบบการจัดการศึกษาที่ผ่านมา

สืบเนื่องจากโรงเรียนในประเทศไทย มีที่มาและวัฒนธรรมการบริหารแบบราชการ เคยชินกับการบริหารแบบรับมาจากส่วนกลาง หรือการรอรับคำสั่งและแนวทางจากส่วนกลางเป็นหลักเมื่อมีการปฏิรูปการศึกษาซึ่งมีความแตกต่างไปจากเดิม โดยมุ่งไปสู่การดูแลตนเองรับผิดชอบตนเองและมีอิสระในการบริหารภารกิจหลักของโรงเรียนโดยตรง ด้วยหลักการดังกล่าวจึงก่อให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่งทั้งทางด้านงานวิชาการและภาคปฏิบัติเนื่องจากสามารถปรับให้เป็นไปตามบริบทที่เป็นจริงของโรงเรียน แต่อย่างไรก็ตาม การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานจะประสบความสำเร็จได้นั้น จำเป็นต้องมีผู้บริหารที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่ดีในการการปรับกระบวนการเรียนและเปลี่ยนกลวิธีการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนเก่ง ดี และมีความสุขในการดำเนินชีวิต ซึ่งความสำเร็จดังกล่าวต้องเริ่มที่โรงเรียน เพราะถือเป็นหน่วยปฏิบัติในการพัฒนาผู้เรียน ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงเปรียบเสมือนเข็มทิศในการกำหนดทิศทางการทำงานว่าจะไปในทิศทางใด แต่เนื่องมาจากความไม่เข้าใจในหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานอย่างแท้จริงของผู้บริหาร อีกทั้งยังไม่ตระหนักในบทบาทหน้าที่ที่แท้จริงของตนเองจึงทำให้ขาดความร่วมมือจากชุมชน ซึ่งถือเป็นหัวใจหลักของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานผลสำเร็จจึงไม่บังเกิด ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมทางการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กกว่ามีระดับมากน้อยเพียงใด เนื่องจากจะเป็นกุญแจสำคัญที่จะทำให้การปฏิรูปการศึกษาประสบความสำเร็จ และในอดีตที่ผ่านมายังไม่มีผลการวิจัยเรื่องดังกล่าวที่ชัดเจน ผู้วิจัยคิดว่าผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากในการนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงการจัดการศึกษาในรูปแบบของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี
3. เพื่อเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาตั้งแต่ 5 ปีลงมา ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาตั้งแต่ 6-10 ปี และประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป

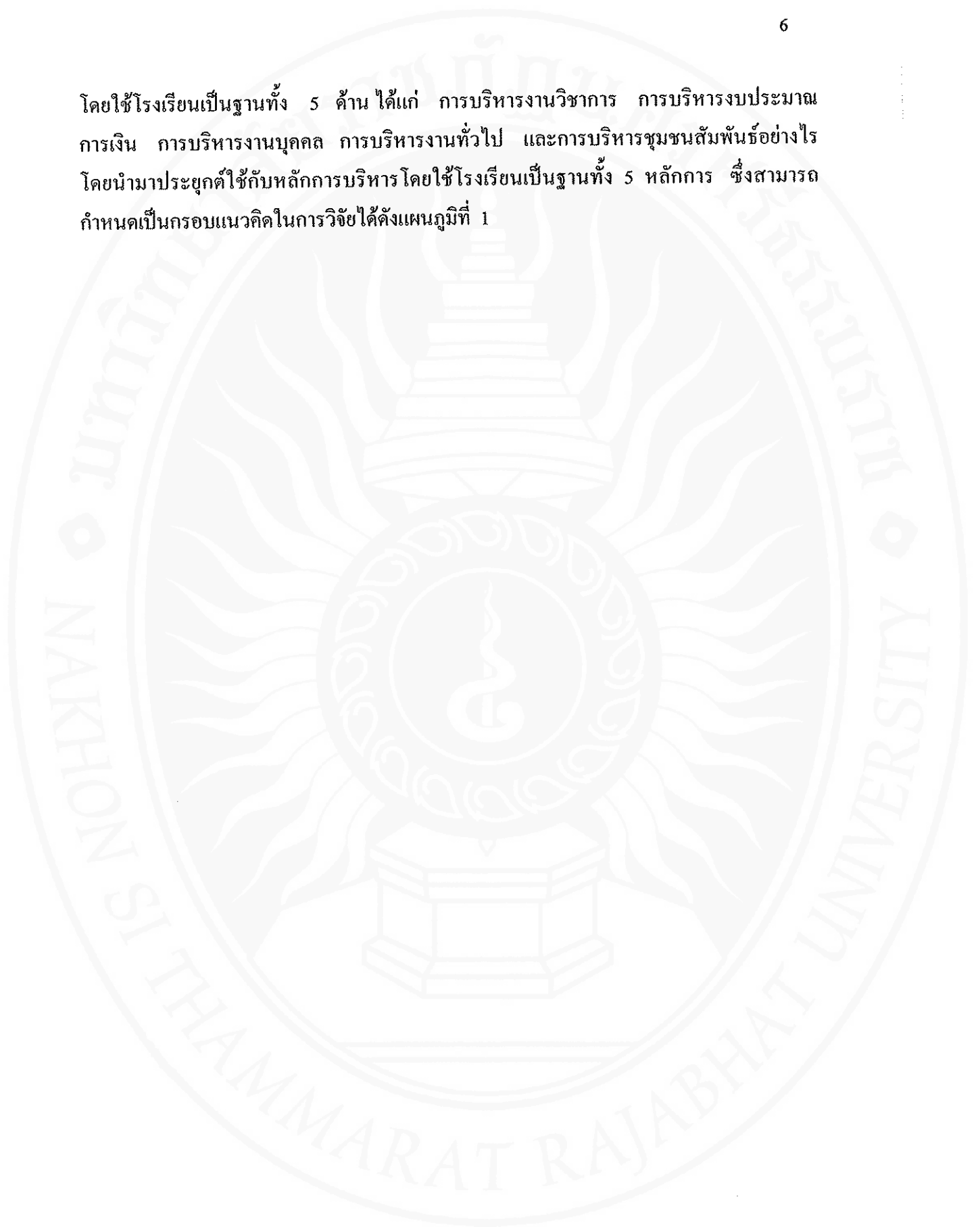
สมมติฐานการวิจัย

1. พฤติกรรมทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรีมีความแตกต่างกัน
2. พฤติกรรมทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาตั้งแต่ 5 ปีลงมา ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาตั้งแต่ 6-10 ปี และประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาตั้งแต่ 11ปีขึ้นไปมีความแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยเรื่องพฤติกรรมทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ผู้วิจัยมุ่งศึกษาตัวแปรอิสระ 2 ตัว ได้แก่ 1) วุฒิต่างการศึกษาจำแนกเป็นระดับปริญญาตรีและระดับสูงกว่าปริญญาตรี 2) ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาจำแนกตามประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาตั้งแต่ 5 ปี ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาตั้งแต่ 6-10 ปี และประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป ว่าตัวแปรอิสระดังกล่าวจะส่งผลต่อพฤติกรรมทางการบริหาร

โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การเงิน การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป และการบริหารชุมชนสัมพันธ์อย่างไร โดยนำมาประยุกต์ใช้กับหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานทั้ง 5 หลักการ ซึ่งสามารถ กำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

ตัวแปรอิสระ

- 1. วุฒิต่างการศึกษา
  - 1.1 ระดับปริญญาตรี
  - 1.2 สูงกว่าระดับปริญญาตรี
- 2. ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา
  - 2.1 ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งตั้งแต่ 5 ปีลงมา
  - 2.2 . ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่ง ตั้งแต่ 6-10 ปี
  - 2.3. ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่ง ตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป

ตัวแปรตาม

- หลักการกระจายอำนาจ
- หลักการมีส่วนร่วม
- หลักการคืนอำนาจ
- หลักการบริหารตนเอง
- หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล

- การบริหารงานวิชาการ
- การบริหารงบประมาณ
- การบริหารงานบุคคล
- การบริหารงานทั่วไป
- การบริหารงานชุมชนสัมพันธ์

ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราชเขต 2 จำนวน 81 โรงเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราชเขต 2 มาคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (สมศักดิ์ มลิวัลย์ 2548:109;อ้างอิงจากKrejcie & Morgan 1970:608) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กจำนวน 66 โรงเรียน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

2.1.1 วุฒิต่างการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก จำแนกตาม

- 1) ระดับปริญญาตรี
- 2) สูงกว่าระดับปริญญาตรี

2.1.2 ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา

- 1) ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาตั้งแต่ 5 ปีลงมา
- 2) ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาตั้งแต่ 6-10 ปี
- 3) ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาตั้งแต่ 11ปีขึ้นไป

2.2 ตัวแปรตาม คือหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 5 หลักการได้แก่

2.2.1 หลักการกระจายอำนาจทางการศึกษา

2.2.2 หลักการมีส่วนร่วม

2.2.3 หลักการคืนอำนาจทางการศึกษาให้ประชาชน

2.2.4 หลักการบริหารจัดการตนเอง

2.2.5 หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. พฤติกรรมทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน หมายถึงลักษณะการแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาในการนำหลักการของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานไปใช้ในกระบวนการบริหารสถานศึกษาตามภาระหน้าที่การบริหารงานในโรงเรียน ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณการเงิน ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการ

บริหารงานทั่วไป และด้านการบริหารงานชุมชนสัมพันธ์ ตามหลักการของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

การกระจายอำนาจ หมายถึงการแสดงออกทางการบริหารที่ผู้บริหารสถานศึกษามีอิสระในการบริหารและตัดสินใจในการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณการเงินและบัญชี การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป และการบริหารงานทางด้านชุมชนสัมพันธ์ ภายใต้ความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาได้แก่ ผู้บริหารมีการกำหนดกลยุทธ์โดยอาศัยข้อมูลจากทุกฝ่าย มีการจัดหาสื่อ/เทคโนโลยีในการเรียนการสอนได้ตรงตามความต้องการของผู้สอน สามารถจัดทำหลักสูตรได้สอดคล้องกับบริบทของชุมชน มีการระดมทรัพยากรทางการศึกษาและจัดทำระเบียบการจัดหาผลประโยชน์ของสถานศึกษาภายใต้ความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา มีการตั้งคณะกรรมการสำรวจสภาพการใช้งานของวัสดุ ครุภัณฑ์ อาคารสถานที่รวมทั้งการดำเนินการบริหารจัดการที่เหมาะสมและรายงานต่อสาธารณชนรับทราบ มีการประเมินความต้องการกำลังคนในสถานศึกษา รวมทั้งมีการคัดเลือกบุคลากรภายใต้ความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา มีการดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาความดีความชอบและสอบสวนกรณีอันมีมูลกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรงพร้อมนำผลเข้าที่ประชุม

การมีส่วนร่วม หมายถึงการแสดงออกทางการบริหารที่ผู้บริหารมีระบบการบริหารจัดการแบบคนบุคคล เครือข่ายบุคคล องค์กร เครือข่ายองค์กร และมีการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารงานและกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนได้แก่ ผู้บริหารมีการดำเนินการสรรหาคณะกรรมการสถานศึกษาได้ตรงตามหลักการและมีการร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายของสถานศึกษาอีกทั้งจัดเวทีเพื่อรับฟังความเห็นจากทุกฝ่ายและนำข้อมูลที่ได้พิจารณาร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษา มีการสนับสนุนให้ครูนำทรัพยากรชุมชนมาใช้จัดกระบวนการเรียนการสอน ร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาดำเนินการจัดหารายได้เข้าสถานศึกษา มีการจัดการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายและส่งเสริมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมในทุกชั้นตอน

การคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน หมายถึงการแสดงออกทางการบริหาร ที่ผู้บริหารโดยคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนและชุมชนอย่างแท้จริงและสามารถจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน ได้แก่ ผู้บริหารมีการปรับปรุงหลักสูตรให้ตรงกับความต้องการของชุมชน โดยมีการเปิดรับฟังความต้องการของชุมชนในการจัดการศึกษาอีกทั้งมีการกำหนดเป้าหมายการบริการสาธารณะในทุกระดับของชุมชน และต้องร่วมกับชุมชนเพื่อหาแนวทางการนำทรัพยากรชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน มีการสำรวจความต้องการในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางด้านการศึกษาและทางด้านวิชาการสู่ชุมชน มีการ

ประชาสัมพันธ์ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน มีการประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษา และกิจกรรมทางวิชาการ โดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน มีการร่วมมือกับชุมชน ในการพัฒนาระบบสาธารณะของชุมชนและผู้บริหารต้องมีสัมพันธภาพที่ดีกับองค์กรปกครองท้องถิ่น

การบริหารตนเอง หมายถึงการแสดงออกทางการบริหารที่ผู้บริหารมีรูปแบบหรือวิธีการบริหารจัดการที่มีความเหมาะสมกับบริบทที่เป็นจริงของโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารและคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมกันวิเคราะห์สภาพแวดล้อมสถานศึกษารวมทั้งร่วมกับชุมชนในการจัดหาทรัพยากรทางการศึกษา ผู้บริหารและบุคลากรร่วมกันกำหนดผลผลิต ผลลัพธ์และตัวชี้วัดของสถานศึกษา ผู้บริหารกำหนดหลักสูตรในการพัฒนาบุคลากรได้ตามความต้องการที่เป็นจริงรวมทั้งมีการจัดหาเทคโนโลยีรองรับระบบต่างๆอย่างเหมาะสม และมีการนำหลักการบริหารใหม่ๆ มาใช้ได้ตรงตามบริบทของตน

การตรวจสอบและถ่วงดุล หมายถึง การแสดงออกทางการบริหารที่ผู้บริหารแสดงให้เห็นถึงความโปร่งใสในการบริหารงานและการแสดงออกทางการบริหารที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลทางการศึกษาได้แก่ ผู้บริหารดำเนินการใช้หลักสูตรได้ตรงตามแผนที่กำหนด มีการจัดประชุมคณะกรรมการเพื่อชี้แจงรายละเอียดของงบประมาณ มีการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในได้สอดคล้องกับการประกันคุณภาพภายนอก มีการติดตามการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีการประเมินการใช้อาคารสถานที่ความพึงพอใจในการรับบริการของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และผู้บริหารจัดประชุมเพื่อชี้แจงการดำเนินโครงการต่างๆให้คณะกรรมการสถานศึกษารับทราบ

2. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบบริหารสถานศึกษาแต่ละแห่ง มีหน้าที่ในการบริหารจัดการศึกษาภายในสถานศึกษา
3. สถานศึกษาขนาดเล็กหมายถึง หมายถึงองค์กรที่จัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีนักเรียนตั้งแต่ 120 คนลงมา
4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 หมายถึง โรงเรียนที่เปิดสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของภาครัฐ ในเขตอำเภอทุ่งสง อำเภอบางขัน อำเภอทุ่งใหญ่ อำเภอนาบอน อำเภอดวาง อำเภอช้างกลาง อำเภอพิปูน และอำเภอฉ่ำพรรณราชจังหวัดนครศรีธรรมราช

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้ทราบพฤติกรรมทางการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราชเขต 2 ว่ามีมากน้อยเพียงใด
2. ทำให้ทราบพฤติกรรมทางการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี และในระดับสูงกว่าปริญญาตรี ว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่
3. ทำให้ทราบพฤติกรรมทางการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาตั้งแต่ 5 ปีลงมา ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาตั้งแต่ 6-10 ปี และประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาตั้งแต่ 11ปีขึ้นไปว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่
4. ทำให้ทราบพฤติกรรมทางการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดการอบรมผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก
5. สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาระบบการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานต่อไป